

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna a soudců Josefa Fialy (soudce zpravodaje) a Milana Hulmáka o ústavní stížnosti stěžovatelky J bytem zastoupené Mgr. Tomášem Chalupou, advokátem, sídlem Na Zlíchově 18, Praha 5 – Hlubočepy, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2024 č. j. 33 Cdo 2186/2024-306, rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 24. dubna 2024 č. j. 39 Co 50/2024-265 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 3. listopadu 2023 č. j. 38 C 433/2022-160, za účasti **Nejvyššího soudu, Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 4**, jako účastníků řízení, a obchodní společnosti **AMBIS vysoká škola, a. s.**, sídlem Lindnerova 575/1, Praha 8 – Libeň, zastoupené Mgr. Danou Burdovou, advokátkou, sídlem V Parku 2308/8, Praha 11 – Chodov, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

- I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2024 č. j. 33 Cdo 2186/2024-306 bylo porušeno základní právo stěžovatelky na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.
- II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2024 č. j. 33 Cdo 2186/2024-306 se ruší.
- III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí s tvrzením, že jimi byla porušena její základní práva zaručená čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Z ústavní stížnosti a vyžádaného spisu Obvodního soudu pro Prahu 4 (dále jen „obvodní soud“) sp. zn. 38 C 433/2022 se podává, že vedlejší účastnice se žalobou domáhala zaplacení částky 14 651 Kč s příslušenstvím a částky 8 395,02 Kč připadající na smluvní pokutu a dále smluvní pokuty ve výši 0,3 % denně ze žalované jistiny. Obvodní soud po provedeném dokazování napadeným rozsudkem uložil stěžovateli povinnost zaplatit vedlejší účastnici částku 14 651 Kč s úrokem z prodlení, částku 8 395,02 Kč spolu se smluvní pokutou ve výši 0,3 % denně ze žalované jistiny od 11. 11. 2022 do 3. 11. 2023 (I. výrok), zamítl žalobu na zaplacení smluvní pokuty od 4. 11. 2023 do zaplacení (II. výrok) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (III. výrok). V odůvodnění uvedl, že mezi stěžovatelkou a vedlejší účastnicí byla sjednána nepojmenovaná smlouva, na jejímž základě se vedlejší účastnice zavázala poskytnout stěžovateli vzdělání v bakalářském programu a stěžovatelka se zavázala platit školné. Pro případ prodlení s placením školného byla sjednána smluvní pokuta ve výši 0,3 % denně. Vedlejší účastnice stěžovatelce za letní semestr 2021/2022 vystavila faktury na částku 14 651 Kč, kterou stěžovatelka ani v náhradní lhůtě nezaplatila, a proto vedlejší účastnice dlužnou částku zesplatnila. Obvodní soud dospěl k závěru, že žaloba byla podána důvodně a stěžovatelka má zaplatit částku 14 651 Kč s úrokem z prodlení a smluvní pokutu. K námitkám stěžovatelky uvedl, že vnitřní předpisy vedlejší účastnice byly podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, řádně registrovány Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy České republiky, které v nich neshledalo rozpor se zákonem, a ani soud neshledal vnitřní předpisy vedlejší účastnice nezákonnými.

3. Proti rozsudku obvodního soudu podala stěžovatelka odvolání, které Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) shledal částečně důvodným, a proto napadeným rozsudkem změnil rozsudek obvodního soudu v I. výroku tak, že zamítl žalobu o zaplacení smluvní pokuty ve výši 8 395,02 Kč a 0,3 % denně z částky 14 651 Kč za vymezené období, jinak tento výrok potvrdil (I. výrok) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (II. výrok). I podle městského soudu byla povinnost stěžovatelky platit poplatky spojené se studiem (školné) stanovena vnitřním předpisem vedlejší účastnice, který byl řádně registrován Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Tato poplatková povinnost byla vázána na skutečnost, že stěžovatelka se stala studentkou vedlejší účastnice, a to na základě rozhodnutí o přijetí ke studiu, a městský soud dospěl k závěru, že v rozhodnutí vedlejší účastnice nejsou vady, které by způsobovaly nicotnost tohoto správního aktu (tj. o přijetí stěžovatelky ke studiu). Smlouvu uzavřenou mezi stěžovatelkou a vedlejší účastnicí městský soud hodnotil jako smlouvu spotřebitelskou, a to s ohledem na to, že provoz vedlejší účastnice jako školy je financován ze školného, a protože předmětem smlouvy je poskytování služeb, kdy

s ohledem na povahu obou subjektů jde o spotřebitelský vztah. Po takto provedeném hodnocení věci městský soud zamítl žalobu vedlejší účastnice ohledně požadavku na zaplacení smluvní pokuty, neboť v tomto rozsahu shledal, že práva a povinnosti stěžovatelky a vedlejší účastnice jsou ve výrazné nerovnováze, tudíž k ujednání o smluvní pokutě nepřihlížel. Pokud vedlejší účastnice požadovala zaplacení školného s příslušenstvím, považoval městský soud hodnocení provedené obvodním soudem za správné, a proto jeho rozhodnutí v tomto rozsahu potvrdil.

4. Následné dovolání stěžovatelky Nejvyšší soud napadeným usnesením odmítl (I. výrok) a rozhodl o náhradě nákladů dovolacího řízení (II. výrok). V odůvodnění Nejvyšší soud odkázal na § 238 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), ve spojení s § 237 o. s. ř., a připomenul, že dovolání není přípustné proti rozsudkům a usnesením vydaným v řízeních, jejichž předmětem bylo v době vydání rozhodnutí obsahujícího napadený výrok peněžité plnění nepřevyšující 50 000 Kč, včetně řízení o výkon rozhodnutí a exekučního řízení, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy. Dále konstatoval, že přípustností dovolání ve věcech týkajících se úplaty za vzdělání v částce nepřesahující 50 000 Kč se zabýval opakovaně (a odkázal na usnesení ze dne 26. 10. 2016 sp. zn. 33 Cdo 4532/2014). V návaznosti na toto rozhodnutí zdůraznil, že studiem na vysoké škole – ať už veřejné, státní nebo soukromé – občané realizují ústavně garantované právo na vzdělání. Poplatky, které v této souvislosti může veřejná vysoká škola v průběhu studia požadovat, nepředstavují podle Nejvyššího soudu přímé (a adresné) protiplnění za poskytnuté služby (tedy za zprostředkovanou výuku) a vyjadřují toliko podíl studenta na nákladech za vysokoškolské studium, přičemž smyslem těchto poplatků není založit sociální překážku v přístupu ke vzdělání. Proto školné spojené se studiem na vysoké škole není nárokem vyplývajícím ze spotřebitelské smlouvy a finanční limit 50 000 Kč přípustnosti dovolání se v takových případech uplatní.

II.

Argumentace stěžovatelky

5. Stěžovatelka nejprve uvádí, že podle jejího názoru je rozsudek městského soudu nepřezkoumatelný, neboť není řádně odůvodněn. Podle stěžovatelky ji městský soud nesprávně poučil o tom, že proti jeho rozhodnutí není dovolání přípustné. Stěžovatelka v ústavní stížnosti setrvává na východisku, že se nikdy *de iure* nestala studentkou vedlejší účastnice, a proto po ní vedlejší účastnice nemohla nárokovat školné, a navíc poplatky spojené se studiem nemá vedlejší účastnice ve vnitřních předpisech upraveny v souladu se zákonem. Na uvedeném nemůže nic změnit ani eventuální smlouva o studiu uzavřená mezi vedlejší účastnicí a uchazečem o vzdělání či studentem. Otázku, zda má vedlejší účastnice ve vnitřních předpisech v souladu se zákonem zakotveny poplatky za studium, nesprávně hodnotil i městský soud, k čemuž stěžovatelka v ústavní stížnosti podrobněji argumentuje. Z uvedeného dovozuje, že v její věci zcela absentuje právní titul, na základě něhož by se vedlejší účastnice mohla po ní domáhat školného, smluvní pokuty, nebo dalších plnění. V neposlední řadě se stěžovatelka domnívá, že Nejvyšší soud nesprávně posoudil přípustnost jejího dovolání, protože odkazovaná rozhodnutí (např. usnesení sp. zn. 33 Cdo 4532/2014) jsou v její věci zcela nepřiléhavá, neboť se dotýkají jiných subjektů (mateřské školy nebo základní školy) a řeší jiný okruh právních otázek (usnesení

sp. zn. 33 Cdo 4532/2014 se týká pouze soukromých vysokých škol zřízených ve formě obecně prospěšné společnosti, které poskytují z povahy věci veřejnou službu). Proto na podkladě tohoto rozhodnutí Nejvyššího soudu nelze posuzovat přípustnost dovolání ve věcech poplatků spojených se studiem univerzálně.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

6. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost proti usnesení Nejvyššího soudu je přípustná, neboť stěžovatelka proti němu již neměla žádné zákonné procesní prostředky ochrany svých práv (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*). Proti rozsudkům obvodního soudu a městského soudu ústavní stížnost přípustná není (viz níže).

IV.

Průběh řízení před Ústavním soudem

7. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost účastníkům řízení a vedlejší účastníci k vyjádření.

8. Nejvyšší soud lapidárně konstatoval, že s ohledem na závěry aktuální judikatury Ústavního soudu představované nálezy ze dne 5. 2. 2025 sp. zn. IV. ÚS 2093/24 a ze dne 19. 2. 2025 sp. zn. II. 2694/24 nevidí žádný prostor pro argumentaci ve prospěch důvodů, na nichž spočívá jeho usnesení ze dne 25. 9. 2024 sp. zn. 33 Cdo 2186/2024.

9. Městský soud vyslovil se stěžovatelkou souhlas, že jeho usnesení (správně „rozsudek“) obsahuje nesprávné poučení o nepřípustnosti dovolání, avšak připomíná, že stěžovatelka dovolání podala. Městskému soudu je znám nálezný sp. zn. IV. ÚS 2093/24 a s ohledem na něj a předpokládané rozhodnutí jen konstatuje, že v této věci podle něj nedošlo k porušení procesních práv stěžovatelky a nebylo rozhodnuto v rozporu s hmotným právem.

10. Obvodní soud na výzvu o vyjádření nereagoval, toliko předložil Ústavnímu soudu vyžádaný spis sp. zn. 38 C 433/2022.

11. Vedlejší účastnice odkázala na vyjádření ve věci vedené pod sp. zn. IV. ÚS 2093/24, konstatovala, že v této věci bylo v mezidobí meritorně rozhodnuto, protože však s ním nesouhlasí, doplnila vyjádření zejména o polemiku s náleznem, kterou zaslala k věci vedené pod sp. zn. III. ÚS 3117/24. V další části se podrobně zaměřila na problematiku školného, jeho výše a požadavku na platbu i při ukončení studia.

12. Vyjádření účastníků řízení nezasílal Ústavní soud stěžovatelce na vědomí a k případné replice, neboť neobsahovala žádné nové skutečnosti. Stěžovatelce nezasílal ani vyjádření vedlejší účastnice, neboť v části odkazující na její polemiku zaslanou

k sp. zn. III. ÚS 3117/24 je vázán předchozím nálezem a ve zbývajících částech budou její argumenty předmětem přezkumu v následující fázi řízení před obecnými soudy. Stěžovatelka následně doplnila ústavní stížnost odkazy na konkrétní rozsudky obecných soudů (pozn. většinou vycházejících ze závěrů nálezu sp. zn. IV. ÚS 2694/24).

13. Ústavní soud nenařídil ústní jednání, neboť od něho nelze očekávat další objasnění věci (srov. § 44 zákona o Ústavním soudu).

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

14. Ústavní soud připomíná, že je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že na základě čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánu veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. též § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Ústavní soud není součástí soustavy soudů, není proto povolán k instančnímu přezkumu jejich rozhodnutí.

15. Dále Ústavní soud zdůrazňuje, že podle čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu – minimálně v rozsahu tzv. nosných důvodů – závazná pro všechny orgány i osoby, přičemž závazná je i ta část odůvodnění nálezu, která je spjata s jeho výrokem, neboť právě (a jen) v duchu tohoto odůvodnění musí být daný výrok vykládán. Toto konstatování činí Ústavní soud zejména s ohledem na nálezy sp. zn. IV. ÚS 2093/24. Ústavní soud rovněž opakovaně uvedl [např. nálezy ze dne 28. 1. 2004 sp. zn. Pl. ÚS 41/02 (N 10/32 SbNU 61); 98/2004 Sb.], že právní názor obsažený v odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu – má-li obecnou povahu – je závazný při řešení typově shodných případů. Je tomu tak proto, že jde ve svém důsledku o způsob interpretace a aplikace norem ústavního pořádku. Ústavní soud dovodil tuto vázanost obecných soudů také z principu rovnosti v právech podle čl. 1 věty první Listiny, neboť rovnost v právech ve vztahu k obecným soudům zakládá právo též na předvídatelné rozhodování v obdobných případech, čímž vylučuje libovůli při aplikaci práva. Porušením principu rovnosti v právech je proto rovněž případ, kdy obecný soud neposkytne účastníkům ochranu jejich základních práv a svobod, ačkoliv ve skutkově obdobných případech v minulosti byla Ústavním soudem přiznána.

16. Rozhodnutí Ústavního soudu tedy představují závazná interpretační vodítka pro rozhodování ve skutkově a právně obdobných věcech, od nichž je sice možné se odklonit, to ovšem pouze ve výjimečných a racionálně odůvodněných případech. Judikatura Ústavního soudu přitom plně zavazuje (s výjimkou uvedenou v § 23 zákona o Ústavním soudu) rovněž samotný Ústavní soud, resp. jeho jednotlivé senáty.

17. V odůvodnění pro věc relevantního nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2093/24 se zdůrazňuje, že Nejvyšším soudem v jeho judikatuře vyzdvihovaná povaha činnosti vysoké školy (zprostředkování vzdělání) nemůže mít pro posouzení toho, zda vztah mezi studentem (uchazečem o studium) a vysokou školou má povahu vztahu ze spotřebitelské smlouvy, výlučně určující charakter. Ústavní soud nezpochybňuje, že podnikatelská činnost v oblasti vzdělávání je v obecném zájmu a přispívá tak k plnění veřejných úkolů, což ale neznamená, že vysoká škola nemůže být podnikatelem ve smyslu spotřebitelského

práva (stejně tak pro posouzení této otázky není významné, zda vzdělání poskytující vysoká škola je v tomto ohledu zisková či nikoliv). Nedostačující je v této souvislosti rovněž Nejvyšším soudem zdůrazňované východisko, že poplatky spojené se studiem na vysokých školách nejsou přímým (adresným) protiplněním za poskytnuté služby (výuku), ale že jde toliko o podíl studenta na nákladech za vysokoškolské studium, přičemž smyslem těchto poplatků není vytvářet sociální překážku přístupu ke vzdělání. Z uvedeného totiž nelze podle Ústavního soudu usuzovat na to, zda jde o vztah ze spotřebitelské smlouvy nebo nikoliv, neboť podmínka, že poplatky za studium nemají vytvářet překážku pro přístup ke vzdělání, platí v první řadě pro veřejné vysoké školy, které za zákonem specifikovaných podmínek takové poplatky vybírají. Uvedené na druhou stranu neplatí (nemusí platit) pro vysoké školy soukromé. Na povahu soukromých vysokých škol podle Ústavního soudu v souladu s judikaturou Soudního dvora Evropské unie nemá vliv ani to, že takový subjekt je za splnění zákonem stanovených podmínek oprávněn udělovat vysokoškolské diplomy, neboť samotná tato skutečnost není znakem výkonu veřejné moci.

18. V souladu s uvedenými závěry Ústavní soud i v nyní posuzované věci shledal, že stěžovatelka měla postavení spotřebitelky a vedlejší účastnice měla postavení podnikatelky, a proto mezi nimi uzavřená smlouva o studiu měla povahu smlouvy spotřebitelské. Zákonná výluka omezující možnost podat dovolání pro majetkový census se z toho důvodu neuplatní. Odmítl-li Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky jako nepřípustné právě s odkazem na uvedené omezení, dopustil se pochybení majícího ústavněprávní dimenzi, neboť tím popřel právo stěžovatelky na přístup k soudu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny.

VI. Závěr

19. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnosti částečně vyhověl a napadené usnesení Nejvyššího soudu zrušil [§ 82 odst. 1, odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

20. Ve zbývajících částech, tj. částech napadajících rozsudky obvodního soudu a městského soudu, je ústavní stížnost nepřípustná [§ 43 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu]. Věc se vrací Nejvyššímu soudu, který se bude dovoláním znovu zabývat, a proto je ústavní stížnost proti nim předčasná.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 7. května 2025

Zdeněk Kühn v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Bc. Gabriela Uhlířová